

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום ראשון כ"ד אדר ב' תשע"ט | דף היומי בבלי: חולין קכד.

דף היומי בהלכה: מתחילת סימן שס"ד עד סעיף ב'.

מוסר: חפץ חיים 'ואחלה לקורא' עד סוף הקדמה.

קנין חכמה הלימוד השבועי: חובת הלבבות שער הבחינה פ"ד 'והשביעית' עד פ"ה 'ואחר כן ישיב אל ליבו'

הדף היומי בהלכה

רחוב ששני ראשי פתוחים לרשות הרבים - כיצד מתירים את הטלטול בתוכו?

כמוקף מחיצות משלושה צדדים, ואז ניתן להתירו על ידי הצבת לחי או קורה בראשו האחר, ככל מבוי.

ואם אין למבוי זה תנאי מבוי (ראה שו"ע שסג, כו) - יש אומרים שניתן להתירו על ידי 'תיקון חצר', דהיינו 'פס' ברוחב ארבעה טפחים, או שני פסים ברוחב כלשהו. ויש אומרים שגם במבוי כזה נדרשת צורת הפתח באחד מראשיו; וכן דעת רוב הראשונים.

[שו"ע שסד, א, ומשנ"ב ב רד; ביאורים ומוספים דרשו, 1]

כפי שלמדנו, 'מבוי', דהיינו רחוב שחצרות רשות היחיד פתוחות לתוכו, המוקף במחיצות משלושה צדדים ובצד הרביעי פתוח לרשות הרבים או ל'כרמלית' - מותר לטלטל חפצים בתוכו על ידי הצבת 'לחי' או 'קורה' בצידו הרביעי.

ו'מבוי מפולש', דהיינו שמוקף במחיצות רק משני צדדיו לאורכו, ושני ראשיו פתוחים לרשות הרבים, או לכרמלית - יש לעשות 'צורת הפתח' באחד מראשיו, אשר על ידה נעשה המבוי

הדף היומי בהלכה

מבוי שאחת מהחצרות לא השתתפה בשיתוף המבואות שבו - האם מותר לטלטל במבוי?

וחצר שאחד מדייריה לא השתתף בעירוב החצרות - פוסל הדבר את עירוב החצרות. וכן מבוי שבני אחת מהחצרות הפתוחות לתוכו לא השתתפו בשיתוף המבואות - פוסל הדבר את שיתוף המבואות; ואף אם יעמידו 'צורת הפתח' ודלתות בפתח שבין החצר למבוי, אין זה מועיל להפרדת החצר מהמבוי, ואסור לכל בני החצרות לטלטל אל המבוי, ולהיפך.

[שו"ע שסד, א, ומשנ"ב ג]

חצר רשות היחיד, הפתוחה למספר בתים - אסור מדרבנן לטלטל חפצים מהבתים לחצר, או להיפך, עד שיעשו 'עירוב חצרות'. ומבוי שפתוחות אליו מספר חצרות רשות היחיד - אסור לטלטל מהחצרות למבוי, ולהיפך, עד שיעשו 'שיתוף מבואות'. ואם עשו בני החצרות שיתוף מבואות, אינם צריכים להוסיף ולעשות עירוב בין החצרות, כיון ששיתוף המבואות מתיר גם את הטלטול מחצר לחצר.

חצר שיש לה פתח נוסף מלבד הפתח למבוי - האם צריכה להשתתף בשיתוף המבואות?

שנדרשת דווקא 'צורת הפתח'. ואף להמקלים - במבוי שאינו עונה לתנאי מבוי (ראה לעיל) ודינו כחצר, נדרש 'תיקון חצר' (ראה לעיל) כדי להפריד בינו לחצר.

ואם בני החצר עירבו עירוב חצרות - יש אומרים שאינם אוסרים את הטלטול במבוי; ויש אומרים כי אדרבה, באופן זה לא ניתן להפריד בין המבוי לחצר אף על ידי לחי, כי אם על ידי תיקון חצר, או צורת הפתח.

[שו"ע ססד, א, משנ"ג, וביה"ל ד"ה שאינה, וד"ה אין; ביאורים ומוספים דרשו, 1]

כאמור, 'מבוי' שבני אחת מהחצרות הפתוחות לתוכו לא השתתפו ב'שיתוף המבואות' - פוסל הדבר את שיתוף המבואות. במה דברים אמורים? כשבני חצר זו משתמשים במבוי, אולם, אם יש לחצר זו פתח אחר ובני החצר אינם רגילים להשתמש במבוי, הדין כך:

אם בני החצר לא עירבו עירוב חצרות לעצמם, די ב'לחי' או ב'קורה' כדי להפריד בין המבוי לחצר, והחצר אינה אוסרת את המבוי. ויש אומרים שדווקא לחי מועיל; ויש מהראשונים שסובר

על דא ועל הא

הזקן כעס ורטן: "ביארציית של אביך תגיד מה שאתה רוצה, כאן בעיר אומרים באזכרה 'אמת ואמונה'!" אולם ידידי לא ויתר וביקש מהזקן הסבר...

הצוואה של המלמד שנעלם - מעשה מרגש על אמונה תמימה

אומרים "ק-ל מלא רחמים" ופרקי תהילים, מה פתאום "אמת ואמונה"? הזקן כעס ורטן: ביארציית של אביך תגיד מה שאתה רוצה, כאן בגומל אומרים "אמת ואמונה". הלה לא ויתר וביקש הסבר.

הזקן נענה לו ואמר: "לפני עשרות רבות של שנים, והימים ימי סטאלין השחורים. מידי לילה נעלמים אנשים לבלי שוב כאילו בלעה אותם האדמה. כשאדם היה נפרד מחברו לעת ערב, לא היה יודע אם זו לא פרידה סופית, לנצח. אנחנו היינו ילדים והיה לנו מלמד. מלמד של פעם, איש בעל צורה יהודית, צדיק ותמים, וידענו שאם יש מועמד להיעלם, הרי הוא ודאי אחד הראשונים.

יום אחד אסף אותנו המלמד, את כל הילדים, סביבו, ואמר: "דעו ילדים יקרים, חושך גדול עומד לרדת לעולם ואתם תהיו אבודים אם לא תאחזו במה שאני אומר לכם. לכן כל פעם תאמרו את מה שנאמר עכשיו" - ואמר יחד אתנו: "אמת ואמונה כל זאת וקיים עלינו..." עד סוף הקטע, וכך כמה פעמים, ועוד פעם ועוד פעם.

אחרי כמה ימים נעלם המלמד, ומאז בגומל אומרים "אמת ואמונה כל זאת..."

מעשה מרגש על אמונה תמימה שהחזיקה יהודים בעתות חשכה, סיפר לאחרונה הרב מרדכי נויגרשל שליט"א (בתוך מאמרו במגזין 'במה'):

סיפר ידיד שחזר מביקור בעיר גומל שבבלרוס: בהגיעו למקום, הגיע לבית הכנסת לתפילת מנחה, שם המתינו שרידי היהדות, כמה זקנים שעוד נותרו, למנין שבושש לבוא.

באותו יום היה יארציית לאחד היהודים והוא היה זקוק למנין לומר קדיש. משהתווסף המנין פנו כולם ויצאו לבית העלמין, עמדו ליד הקבר המדובר והזקן המשמש כגבאי-חזן-שמש ואף רב לעת מצוא, הוציא מכיסו הפנימי סדור מנחה-מעריב ישן נושן, מהוה ובלוי מרוב שימוש וימים, והחל, להפתעתו הגדולה של ידידי, לומר "אמת ואמונה כל זאת וקיים עלינו..." עד שסיים את כל הקטע.

משסיימו, נזכרו שבאותו שבוע יהיה יארציית לעוד יהודי, פנו לפינה אחרת של בית העלמין ונעצרו ליד מצבה נוספת והכל חזר על עצמו, הזקן הוציא את סידורו וכולם אמרו עמו: "אמת ואמונה כל זאת..."

למחרת בבוקר, אחרי תפילת שחרית, ניגש הידיד אל הזקן ושאל אותו: מדוע אמרתם אתמול "אמת ואמונה", הרי באזכרה

"לימודי פְּמוֹרָה? לונדון?" - הזדעזע הר"מ. "בוא תישאר בארץ, תמשיך ללמוד אתי!" ואז קיבל את הפתעת היינו: "אני בכלל לא יהודי..." - אמר האיש

הכומר ששלח צעירים יהודים לגלות את יהדותם בישיבת 'אש התורה'

מרוב תדהמה.

דרכיהם נפרדו, והר"מ החל לחשב את דרכיו. הכישלון הזה עורר בו מחשבות, שכמעט הבשילו להחלטה לעזוב את המשורה - לחזור לכולל כאברך מן המניין. 'קירוב רחוקים זה לא בשבילי...'. השפיעו עליו שלא יחליט לבד אלא יתייעץ עם אדם גדול. עשה כן, ונפסק לו להמשיך במלאכתו. הוא אישית סבר אולי אחרת, אבל נשמע לדעת הגדול ונשאר בתחום קירוב רחוקים. חלפה תקופה. ביום בהיר הבחין הר"מ בתופעה מעניינת. מספר בחורים שהגיעו לישיבה מחו"ל, התעניינו לפני כן בלימודי כמורה. הסתבר שאותו 'בוגר' גוי אכן נעשה לכומר, וכל אימת שבאו בפניו צעירים ללמוד כמורה רח"ל, היה מודיע להם: "אתם יהודים - מקומכם בישיבת אש התורה בירושלים" (פרי ברוך).

(מדור 'מעשה למעשה' יתד נאמן פר' תזריע תשע"ז)

שריד בית מקדשנו, הכותל המערבי. כדרכו בקודש יצא גם הפעם מיועדנו, ר"מ בישיבת 'אש התורה' הסמוכה, במטרה לצוד נשמות תועות ולהשיבן לאביהם שבשמים. הוא פגש יהודי שעורר רושם פוטנציאלי טוב והזמין אותו לארוחה בביתו. האיש הסכים, שוחחו ביניהם, והמארח נוכח לראות שמדובר בבעל כישרון לא רגיל, אדם שממש חבל שיבלה את ימיו בשטויות במקום בהוויות דאביי ורבא. הזמין אותו לארוחה נוספת, האיש הגיע ושוב זרמה השיחה ביניהם. קבעו ללמוד והתענוג משך את היהודי לבוא שוב ושוב.

יום אחד חשף הזר שהוא שהה בארץ עד כה במסגרת לימודי תיאולוגיה נוצרית - לימודי פְּמוֹרָה רח"ל, אבל עכשיו הוא ממשיך ללונדון...

"פְּמוֹרָה? לונדון?" - הזדעזע הר"מ, "בוא תישאר בארץ!"

"אני בכלל לא יהודי..." - אמר, וכמעט הפיל את הר"מ מהכיסא

פעם הציע חוקר אחד לפני רבינו עצה שטייכס, על ידי שיבדקו חכמי המדע מהו שיעור הזמן עד שמחמצת העיסה, והשיב רבינו, שחז"ל ברוח קדשם, קבעו בדיוק מהו שיעור החימוץ שאותו אסרה תורה, ודבר זה אי אפשר לעמוד עליו בחקר אנוש כלל וכלל

לקט בענייני ההכנה לפסח ממרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל

לקראת שבת מלכתא ויקרא חלק א' מיוחד לחג הפסח, להזמנות: 02-560-9000

**אשתי אמרה שאין לי מה לבוא הביתה בלי הבטחה
מהרבי שיוולדו לנו ילדים", בכה היהודי. הרבי
הרהר כמה דקות ואחר כך אמר: "אני מוכן להבטיח
לך, בתנאי שגם אתה תבטיח לי כמה דברים"...**

סיפור מופת באדם חשוך ילדים שביקש את ברכתו של הצדיק האדמו"ר רבי שלומק'ה מזוועהיל זיע"א

הדוברים הראשיים. אם תבטיח לי שתפסיק לדבר במקווה ובבית הכנסת, אני מבטיח לך בן זכר.

כמובן שהיהודי קיבל על עצמו את הדבר, ואלה שנפגשו עימו במקומות הנ"ל לא ידעו מה קרה לו... הם התרגלו לראותו מדבר ומדבר, והנה לפתע הוא שותק כדג. אבל, כבר אמרנו, מה לא עושים בשביל לזכות לזרע של קיימא?... ולכן, למרות שהסתכלו עליו כעל מי שירד מדעתו, המשיך לשתוק.

ויהי לתקופת השנה התקיימה הבטחתו של הרבי ונולד לו בן זכר. הרבי מזוועהיל התכבד בסנדקאות, ולאחר מכן שאל האב המאושר את הרבי איזו 'מידה כנגד מידה' יש בשתיקה ולידת בן זכר?

והרבי השיב בדברים מחודשים: מובא בשם רבי פנחס מקוריץ שהקב"ה קוצב לכל אחד את מידת ההנאות שייהנה כאן בעולם הזה. בזמן שהינך מדבר במקווה ובבית הכנסת את דיבורי החול, הינך ממלא את קצבת ההנאה שהקב"ה הקציב לך, ולא נשארת לך יותר זכות ליהנות מההנאה שבלידת ילד. כאשר הפסקת לדבר, ואז לא נהנית יותר מכך, אפשר היה לספק לך את הנאת הלידה.

(מתוך קול ברמה" - גליון 284)

אשה כי תזריע וילדה זכר (ויקרא יב ב)

סיפר הרב נחום כהן שהעיד ששמע מפי הרב שמעון אליהו שלזינגר זצ"ל, שהתלווה יום אחד אל הצדיק רבי שלומק'ה מזוועהיל. והנה, ניגש אליו לפתע יהודי ומספר לו, בבכי רב, שהוא חשוך-ילדים מזה זמן רב.

"אשתי הגיעה למצב כזה שהורתה לי לבקש ברכה מהרבי, ואמרה שאין לי מה לבוא הביתה בלי הבטחה מהרבי שיוולדו לנו ילדים. אני מבקש שהרבי ירחם עליי, ויבטיח לי זרע של קיימא", בכה היהודי.

האדמו"ר הרהר לעצמו כמה דקות, ואחר כך אמר: "תראה, אתה מבקש ממני שאבטיח לך. אני מוכן, אבל בתנאי שגם אתה תבטיח לי כמה דברים". כמובן שהיהודי נתן את הסכמתו לעיסקה, ועוד בטרם שמע מה הן דרישותיו של הרבי, אמר 'הן'. ואז אמר לו הרבי:

שמעתי עליך שהינך 'ראש המדברים' במקווה, וסביבך מتركזים רוב היהודים שם. אני רוצה לבקש ממך שבלכתך למקווה, אל תדבר. ושנית, שמעתי שהדיבורים שלך אינם מסתיימים במקווה, אלא גם כאשר אתה מגיע להתפלל בבית הכנסת, אינך מהשומרים על שתיקה מוחלטת... ונחשב כאחד

**מרן רבי חיים קנייבסקי שליט"א מספר מה היה
התפקיד שגיסו הטיל עליו באפיית המצות**

ועד איזה גיל יש מצוות 'והגדת לבנך'

לקראת שבת מלכתא ויקרא חלק א' מיוחד לחג הפסח, להזמנות: 02-560-9000

בחג הסוכות ישנתי בסוכה, ופתאום אני מרגיש מתוך חלום שאומרים לי: "פסקו לך לתקן את המצבה שלי, למה אתה לא מתקן?!!" - וכך הקול צועק עלי כמה פעמים, ואף נותן לי מכה ביד...

מעשה מדהים מכלי ראשון

מועט, והתייאשתי מהענין.

והנה בחג הסוכות ישנתי בסוכה, ופתאום אני מרגיש מתוך חלום שאומרים לי: "פסקו לך לתקן את המצבה שלי, למה אתה לא מתקן?!!" - וכך הקול צועק עלי כמה פעמים, ואף נותן לי מכה ביד...

התעוררתי בבהלה. מיד אחרי סוכות פנית לח"ק של אותה עיר שיטפלו בענין, ואז התברר לי שישנה קרן מיוחדת שמשלמת את הכסף של תיקון הקברים, וכך לא הוצרכתי לשלם כלום, רק להראות להם היכן הקבר, ואת הכסף שאספתי נתתי לצדקה עבור הנפטר.

אחרי כל זה בדקתי היטב מי הנפטר ומי משפחתו, והתברר שהיה זה בחור חרדי ממשפחה חשובה שנפטר בתאונה ונקבר שם, ומכיון שלא הניח זש"ק הוזנח קברו, ולכן זכה שמשמים גילגלו שאתקן את מצבתו, והיה לפלא.

(מכתבו של בעל המעשה הרה"ג רב"ש, שפורסם בגיליון 'שאל אביך ויגדך' תז"מ תשע"ח)

קרוב משפחתי שאינו שומר תו"מ קבור בבית הקברות באחת הערים הגדולות בא"י. פעם אחת כשעליתי לקברו, ראיתי באחד הקברים הסמוכים שהעמוד המונח על המצבה, עליו כתבו את פרטי הנפטר, נשבר ונפל. נסיתי להרימו בחזרה, ולא הצלחתי. זה היה כבד ביותר.

באותם ימים הוצרכתי ליכנס לאיזה ענין למרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, ובתוך הדברים סיפרתי לו מה שראיתי ושאלתי אותו האם מוטל עלי לתקן את זה. ואמר לי: "כן, כיון שאתה ראית את זה, כנראה שזה מוטל עליך".

התחלתי לדון עמו, שהרי כנראה הוא אינו שותמ"צ, מכך שקבור בסביבה כזו, וא"כ מדוע צריכים לטרוח בזה כל כך. אך הוא לא ויתר ואמר שמוטל עלי לעשות זאת. טענתי בפניו, שביררתי, ודבר כזה עולה אלפי דולרים, ואני אברך, וכיצד אשלם זאת? וענה לי: "אז תנסה לאסוף בשביל זה, אבל הענין מוטל עליך". ובשום אופן לא הסכים לוותר. התחלתי לאסוף. ממשפחתי קיבלתי סכום

לפני חמש שנים הייתי כאן בבית, אבל בנסיבות אחרות לגמרי, סיפר האיש למרן זצ"ל, הייתי גוי ובאתי לקנות את החמץ, והזדמן לי לעמוד על דמותו של בעל הבית...

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א מספר על הגוי ובנו שהגיעו למרן הגרי"ש אלישיב

לקראת שבת מלכתא ויקרא חלק א' מיוחד לחג הפסח, להזמנות: 02-560-9000

כשהתקשרתי להודיע היכן הברית, אמרו לי: "תשתדלו לדייק ולהיות מוכנים כבר ב-9:00". התפלאתי ואמרתי: חלה כאן טעות, קבענו לשעה 9:30...

רצון יראיו יעשה

שאינ בכלל שום שאלה, ואצלי החיסרון שאין לי הערכה לתורה...
 אמרתי לו, שאתלה מודעה בכולל שאף אחד לא יבוא. והוא שאל אותי האם הכולל שלי כ"כ ממושמע... אמרתי לו: אבל כך אני מסיר את האחריות מעצמי! ענה לי שוב: "אצלי ביטול תורה הכי חמור, וכל מה שגורם לזה - בין באונס בין ברצון - הוא גורם לעבירה הכי חמורה! וסוף כל סוף אתה גורם לביטול תורה!"
 בסוף החלטתי לעשות כמין פשרה, לעשות ברית ב-9:30 ולא לתלות מודעה בכולל כלל. מרן הגר"ק שליט"א היה אמור להיות הסנדק בברית, וזו השעה שקבעתי איתו.
 והנה, לאחר מכן כשהתקשרתי להודיע היכן הברית, אמרו לי: "תשתדלו לדייק ולהיות מוכנים כבר ב-9:00". אמרתי: חלה כאן טעות, קבענו ל-9:30!". אך הוא משום-מה כתב 9:00 ממש בטעות, ואמרו לי שבחיים לא ארעה לו כזו טעות...
 בסופו של דבר הברית הייתה ב-9:05, והאברכים הגיעו לכולל ב-9:20...
 ללמדך כי רצון יראיו יעשה, ולא יועילו כל התחבולות...
 (כאיל תערוג תזריע תשע"ו)

סיפר הרב א"ג שליט"א: כשנולד בני בשעט"מ, היה נידון האם לעשות ברית בשעה 10:00 בבוקר, וזאת כיון שמשפחתי גרה רובה בירושלים, ובאותו יום היתה קריאת התורה וכו', והיתה טרחה גדולה מאוד לעשות את הברית מוקדם יותר, ב-9:00. ומאידך, אם נעשה ב-10:00, האברכים בכולל יגיעו לסדר מאוחר, או בצהריים, וכן אני מפסיד את מעלת הזריזין.
 נכנסתי למרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל ואמרתי, שאף שפורסם בשמו כמה פעמים שר"מ בישיבה לא יעשה ברית בבוקר, כיון שהוא צריך למסור שיעור וזה גורם ביטול תורה, לכאורה יש לחלק, שר"מ מחוייב להעמיד את עצמו כמוסר שיעור, אך אני אין לי שום חיוב בזה.
 שאל אותי רבינו אם אני אברך מקובל בציבור, ויש חשש שיבואו אברכים לברית. אמרתי לו שאני מוכר בחברה... אך חזרתי שוב על החילוק הנ"ל. תפס רבינו את ידי ואמר לי במנגינה: "ביטול תורה! אצלי ביטול תורה זה העוון הכי חמור שיש, והוא דוחה את כל הענינים שבתורה!" (והוא אמר את זה במנגינה שהסבירה לי היטב

"הייתי במכירת חמין אצל מרן הגר"נ שליט"א, כשהגיע יהודי והביא הבילה עם ביסקוויטים ובשעת המכירה שם אותם על השולחן של הרב, וכל השולחן התמלא באבקת ביסקוויטים... היה מחזה לראות את השלווה של הרב"

הגאון רבי משה שטיין מדייני ביה"ד של בעל ה'שבט הלוי', בראיון מיוחד על מכירת החמין עם מרן הרב שך, והתקנות של בעל ה'שבט הלוי'

לקראת שבת מלכתא ויקרא חלק א' מיוחד לחג הפסח, להזמנות: 02-560-9000

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **מאיר שפרכר שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/2

הרב **אליהו אורנשטיין שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/1

הרב **אפרים סגל שליט"א**
הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 1/3/2

הרב **אריה זילברשטיין שליט"א**
הדף היומי בהלכה • עברית

שלוחה 1

הרב **יוסף ברגר שליט"א**
ווארט עם סיפור בראי הפרשה

שלוחה 7

הרב **מרדכי שלמה פריינד שליט"א**
הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 1/3/1

הרב **אברהם פוקס שליט"א**
הפוח בכל יום - המייל היומי של דרשו

שלוחה 3

הרי **שלום יכנס ואברהם פוקס שליט"א**
לקראת שבת מלכתא
סיפורים ופנינים מפרשת השבוע

שלוחה 7

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

האם מותר לכתוב בעיתון מאמרי שבח על אנשים?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי ב'חפץ חיים'

אסור לדבר עמו אודותיו. בביאורים ומוספים מפרטים מספר דוגמאות לכך: א) לדבר עם אומן אודות בני אומנותו, כתב בספר שמירת הלשון שאף כשאינו אומר עליו גנאי או שבח נכון מאד להיזהר מלדבר כלל. והוסיף, שאם מוכרח לדבר עמו אודותיו, יקצר את עמידתו עמו כדי שלא יגרר לספר לשון הרע. ב) כתב הספר חסידים שאין לשבח עשיר בפני עשיר אחר; אכן לשבח ירא שמים בפני ירא שמים אחר מותר, מפני שהשומע שמח בדבר ואינו מתקנא בו אלא מוסיף חכמה ואומר אעשה כמעשיו.

אופן נוסף שבו אסור לשבח אדם משום אבק לשון הרע, אפילו שלא בפני שונאיו ואפילו אינו מרבה בשבחו - כותב ה'חפץ חיים' בסעיף ב': ברבים אסור לשבח אדם בכל גונו, כי "במסיבת אנשים רגיל להימצא שם מימינים ומשמאילים או מקנאים, ועל ידי שיזכיר שבחיו יבואו לספר בגנותו". בהגה"ה מוסיף ה'חפץ חיים', כי אם הוא משער שהשומעים לא יגנוהו, וכגון שאינם מכירים אותו, מותר, כל שאינו משבחו יותר מדי.

אמנם, אדם שכבר הוחזק ברבים ונודע לכשר וצדיק ולא נמצא בו רעה ואשמה, מותר לשבחו גם כשיש בין השומעים שונאים ומקנאים לו, כי לא יוכלו לגנותו, מאחר ואם יגנוהו ידעו הכל שפיהם דיבר שוא. אדרבה, מצוה גדולה היא לשבח צדיקים, וכפי שמביאים בביאורים ומוספים מדברי חז"ל בחשיבות הענין. לאור האמור, האם מותר לכתוב מאמרי שבח בעיתון על אנשים? והרי הקוראים עלולים לגנותם? בביאורים ומוספים מביאים, כי יש שכתב שהטעם שנוהגים היתר בדבר הוא, משום שלפעמים יש בכך טובה לאדם המדובר, או תועלת לציבור להעמיד הדברים על בוריים. ויש שכתב טעם אחר להיתר, כיון שהדרך שכל אדם קורא את הדברים בביתו ולא ברבים, ועל כל יחיד בפני עצמו אין חשש שיספר בגנותו. [ולמרות שבמאמרים מסוג זה מרבים בשבח, שדבר זה נאסר גם בפני יחיד, מכל מקום בזה לא שייך טעם האיסור שהוזכר לעיל, שהמספר עצמו יסיים בגנאי או שהשומע יאמר לו 'מדוע אתה מרבה בשבחו'].

היום מתחילים כלל ט' מהלכות לשון הרע, העוסק בדיני אבק לשון הרע. בגמרא נאמר שכולם נכשלים באבק לשון הרע, וביאר המסילת ישרים שמפני רוב דקותו של איסור זה אין בני אדם מכירים אותו. והוסיפה הגמרא שאין יום שאדם ניצל בו מאבק לשון הרע. אמנם לעיל בהקדמה כתב ה'חפץ חיים', שכוונת הגמרא שבסתמא אי אפשר להינצל, אבל מי שנותן לבו ורעיונו לזה יכול להינצל [ביאורים ומוספים].

בסעיף א' נותן ה'חפץ חיים' דוגמאות לדיבורים האסורים משום אבק לשון הרע - כגון מי שאומר: "מי היה מאמין שפלוגי יהיה כמו שהוא עכשיו"; או: "אינני רוצה לספר מה היה..." וכיוצא בזה, שיש בזה רמז לגנות.

אופן נוסף של אבק לשון הרע הוא, אם מספר בשבחו של אדם בפני שונאיו, שבזה גורם להם שיספרו בגנותו. וכן אם מרבה לספר בשבחו, אסור אפילו שלא בפני שונאיו, משום שעל ידי זה רגיל בעצמו לגנותו לבסוף, ולומר - "חוץ ממדה רעה זו שיש בו..." או שהשומעים ישיבוהו: "למה אתה מרבה לספר בשבחו, והלא יש בו מדה רעה פלונית" וכו'.

ומהו הגדר של 'ריבוי שבח'? בביאורים ומוספים מביאים כי יש שכתב דהיינו כשלפי הנסיבות נראה הדבר כזר בעיני השומעים או בעיני המספר בעצמו, אבל שבח גדול שהולם את האיש ההוא בעיני השומעים ולא נראה בעיניהם כדבר מוזר, מותר.

ואף אם לא מרבה בשבח, רק משבחו בכמה מעלות שיש בו ומדבריו ניתן להבין שהוא חסר בשאר המעלות שלא הוזכרו - התבאר ב'באר מים חיים' שאסור משום אבק לשון הרע. אכן, לומר על בחור שהוא לומד ארבע שעות ביום כשהוא אמור ללמוד יותר שעות כל יום - דעת הגר"נ קרליץ שאינו אבק לשון הרע אלא לשון הרע גמור.

בהגה"ה כותב ה'חפץ חיים' עוד, כי מהדוגמאות הנ"ל נלמד שהוא הדין לכל כיוצא בזה, אם רוצה לדבר עם אחד אודות מישהו, והוא משער שאין לבו שלם עמו ויבוא על ידי זה לגנותו,